การพัฒนากิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

The Development Activities Training on Local Vegetable Conservation for Student Second Primary Education in Namon District Kalasin Province

คมกริช ทองนาค*[1] ชัยธัช จันทร์สมุด*[2] ไพฑูรย์ คำสะอาด*[3]

Khomkrit Thongnak*[1] Chaitach Jansamood *[2] Paitoon Khamsa-ad*[3]

(Received: June 10,2020; Accepted: July 14,2020)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างและพัฒนากิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านแห่เจริญวิทย์ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้ และแบบวัดเจตคติ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วัดประสิทธิภาพกิจกรรมฝึกอบรม โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ paired t-test, F-test (Two-way MANOVA) และ (Two-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.15/84.64 และมีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6124 2) นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน หลังฝึกอบรมที่มีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศและระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความรู้และเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นเรียน

คำสำคัญ : กิจกรรมฝึกอบรม, การอนุรักษ์, ผักพื้นบ้าน, นักเรียน

Abstract

The study aimed to development activities training on local vegetable conservation for second primary education in Namon district Kalasin province by studying with the example group of 30 students from Banhaejalearnwit school Namon district Kalasin province, obtained by the purposive random sampling technique. The instruments used for the study included ; a training activities, a test on knowledge, a questionnaires on an attitude of local vegetable. The collected data were analyzed by the use of a mean, a standard deviation, an effectiveness index ; and the paired t-test and the F-test (Two-way MANOVA and Two-way ANOVA) were employed for testing hypotheses. The major findings revealed the following: 1) The activities training on local vegetable conservation for second primary education in Namon district Kalasin province showed the efficiency of 81.15/84.64 and had a effectiveness index of 0.6124. 2) Student second primary education in Namon district Kalsin province showed gains in attitude for training on local vegetable conservation at high level. 3) Student second primary education in Namon district Kalsin province showed gains in knowledge on local vegetable conservation as a whole and in each aspect from before training at .05 level of significance. 4) Student second primary education in Namon district Kalsin province with different gender and education level did not show knowledge and attitude on local vegetable conservation as a whole differently. Also, the interactions of gender and education level were not found to be significant.

Key words: Activities Training, Conservation, Local Vegetable, Student

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาสหวิทยาการและนัวตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาวิทยาการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

[3] ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแห่เจริญวิทย์ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

บทนำ

มนุษย์นำเอาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในลักษณะต่างๆ มาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์ในด้านปัจจัยสี่ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่จะได้มาจากพืชและผลิตภัณฑ์ของพืชที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในอเนกประการ กล่าวได้ว่าปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เรียกว่าปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคนั้นมนุษย์ได้มาจากพืชเสียเป็นส่วนมาก และยิ่งมีความเจริญทางวัฒนธรรมนั้นมนุษย์ก็มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์จากพืชเพิ่มมากขึ้นและไม่มีวันเพียงพอ พืชที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์มีหลากหลายประเภทและหลายชนิด ในบรรดาพืชต่างๆเหล่านี้พืชผักพื้นบ้าน เป็นพืชประเภทหนึ่งที่ชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ได้นำมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารและยารักษาโรคมาช้านาน โดยนักมานุษยวิทยาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการหาอาหารประเภทพืชผักพื้นบ้าน พบว่า ผักเป็นอาหารหลักอีกอย่างหนึ่งของมนุษย์ทำให้มนุษย์มีสุขภาพอนามัยดี สามารถมีชีวิตรอดได้ การรับประทานเนื้อสัตว์เพียงอย่างเดียวจึงมิใช่สิ่งที่ทำให้คนในสังคมยุคนั้นมีชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง แต่ต้องอาศัยพืชผักเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอด การหาอาหารประเภทพืชผักเป็นการปรับตัวโดยทั่วไปของมนุษย์

ปัจจุบันความรู้ที่ใช้กับพืชผักพื้นบ้านเป็นอาหารและยาซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ กำลังจะสูญหายไป พร้อมทั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและการลดปริมาณลงของทรัพยากรธรรมชาติทำให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้พืชผักพื้นบ้านเป็นอาหารและยากันอย่างกว้างขวางมากขึ้น และมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหารและการเกษตรกรรมยั่งยืน การใช้พืชผักพื้นบ้านเป็นอาหารและยาแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความชาญฉลาดในการสังเกตและเลือกเอาพืชแต่ละชนิดมาใช้ เป็นความรู้ที่มีการสั่งสมมาจากบรรพบุรุษและมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนกลายเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาค้นคว้าและสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นเหล่านี้ไว้ต่อๆ ไป

การส่งเสริมให้เยาวชนชาวบ้านหรือท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรักษา และให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านเป็นการแก้ปัญหาที่เหมาะสมอย่างหนึ่งจำเป็นที่ภาครัฐและทุกภาคส่วนจะต้องหาวิธีดำเนินการที่หลากหลาย และดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้องค์กรชุมชน ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มเยาวชนในชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดแนวทาง และกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนที่ยึดหลักการพึ่งตนเองด้วยศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นโดยนำข้อมูลชุมชนมาวิเคราะห์หาปัญหา และสาเหตุ ค้นหาทางออก นำไปทดลองปฏิบัติจริง มีเครือข่ายการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาคนและสังคมไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงามอยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ ปลูกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เปิดโอกาสให้คนทุกวัยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมเรียนรู้ ทำงานร่วมกัน ประสานประโยชน์ เช่น กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2560) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” และเป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ระบุคุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

ความจำเป็นในการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันถือกันว่าการพัฒนาควรมีวัฒนธรรมเป็นตัวตั้งหรือเป็นรากฐาน จึงจะมีความมั่นคงและยั่งยืน[4] ซึ่ง วินัย วีระวัฒนานนท์ (2546)[5] ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อให้ผู้เรียนมีการปรับปรุงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีค่านิยมที่เหมาะสมต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีความคิดที่เป็นระบบ มีเหตุมีผล มีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้วยวิธีการให้ความรู้ เพื่อส่งผลให้เกิดความความรู้และเจตคตินั้น มีวิธีในการดำเนินการหลายวิธี แต่วิธีที่ดีที่สนใจและคิดว่าจะส่งผลให้เกิดความความรู้ ตระหนัก คือ ใช้การฝึกอบรม เนื่องจากการฝึกอบรมคือกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างหรือเพิ่มเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และเจตคติ (Attitude) ของบุคลากร อันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น[3]

จากเหตุผลและความจำเป็นข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาการส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน โดยใช้กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยการฝึกอบรมเพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน และสามารถถ่ายทอดความรู้ในการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมโครงการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้านก่อนและหลังการฝึกอบรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและจำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน

4. เพื่อเปรียบเทียบความรู้และเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศและระดับชั้นเรียนต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 696 คน จาก 20 จากโรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้กิจกรรมฝึกอบรม เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านแห่เจริญวิทย์ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบประเมิน จำนวนทั้งสิ้น 3 ชุด โดยมีขั้นตอนการสร้างและวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในขั้นพัฒนากรอบสาระกิจกรรมฝึกอบรม ได้แก่ แบบสำรวจและสัมภาษณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

2. แบบประเมินร่างกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. เครื่องมือที่ใช้ในขั้นการศึกษาประสิทธิผลกิจกรรมฝึกอบรม ประกอบด้วยเครื่องมือจำนวน 3 ชุด ได้แก่

3.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแบ่งตามหน่วยการฝึกอบรมออกเป็น 2 หน่วยดังนี้

3.1.1 หน่วยการฝึกอบรม 1: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

3.1.2 หน่วยการฝึกอบรม 2 : คุณค่าและการใช้ประโยชน์ผักพื้นบ้านลุ่มน้ำสงคราม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

3.2 แบบวัดเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ กำหนดไว้ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีเจตคติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีเจตคติมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีเจตคติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีเจตคติน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีเจตคติน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วัดประสิทธิภาพกิจกรรมฝึกอบรม โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ paired t-test, F-test (Two-way MANOVA) และ (Two-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหน่วยฝึกอบรมมีค่าเท่ากับ 81.15/84.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม มีค่าเท่ากับ 0.6124

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ สนุกกับความรู้ เรื่องผักพื้นบ้าน ($\overline{X}$ =4.53) รองลงมาคือ รู้สึกชอบที่ต้องไปแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้ เรื่องผักพื้นบ้าน ($\overline{X}$ =4.51) และผักพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป ($\overline{X}$ =4.49) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหาที่อบรมเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับอาชีพผู้ปกครองในท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.15)

4. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน คุณค่าและการใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้าน หลังฝึกอบรมที่มีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกัน มีความรู้โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน และเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกัน

6. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความรู้โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน และเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกัน

7. ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง เพศและระดับชั้นเรียนต่อการมีความรู้และเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้านเป็นรายด้านทุกด้านหลังการฝึกอบรม

สรุปและอภิปรายผล

1. กิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.15/84.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมฝึกอบรม ผ่านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์ความรู้และเจตคติในการฝึกอบรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมฝึกอบรม โดยมีกระบวนการผ่านกระบวนยกร่าง ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนที่ถูกต้อง และนำไปทดลองใช้ แล้วนำข้อมูลมาแก้ไขและปรับปรุง จึงทำให้กิจกรรมฝึกอบรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมถึงระดับความพึงพอใจที่มีหลักสูตรฝึกอบรมทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ เจริญสุข (2556)[2] ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านลุ่มน้ำสงคราม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นพัฒนากรอบเนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรม และขั้นพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม กนกกร ปราชญ์นคร (2550)[1] ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด พบว่า หลักสูตรมี

ความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการฝึกอบรมและผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ 80/80 (E1/E2) พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นทุกหัวข้อวิชามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเท่ากับ 0.6124 หมายความว่า ผู้เข้าอบรมมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 61.24 แสดงให้เห็นว่า จากกิจกรรมการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสม และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกหน่วยฝึกอบรม ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมตื่นตัว และให้ความสนใจในกิจกรรมที่แตกต่างจากที่เคยได้รับการฝึกอบรมมาก่อน รวมถึงผู้เข้ารับการอบรมมีแรงจูงใจภายในที่ต้องการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และการได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์จากสถานการณ์จริงที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2539)[7] ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลเนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Emitted) ของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลกรรม (Consequences) ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2538)[8] กล่าวว่า อิทธิพลต่างๆ ในการเรียนรู้ เกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมา สามารถก่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ โดยช่วยให้เขาสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะมีกรอบความคิดในการแก้ปัญหาค่อนข้างสมบูรณ์ดี และยังสามารถนำไปผสมผสานความรู้ใหม่ๆเข้ากับความรู้เดิมได้ดียิ่งขึ้น

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน คุณค่าและการใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้าน หลังฝึกอบรมที่มีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การที่ผลการฝึกอบรมปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะมีวิธีการการฝึกอบรมที่เหมาะสม และมีการใช้เทคนิคและวิธีการฝึกอบรมที่มีความหลากหลาย ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นและรูปแบบการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหา อีกทั้งผลการฝึกอบรมครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความสนใจในการฝึกอบรมเป็นพิเศษ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ออกมาในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักรินทร์ ชนประชา (2550)[6] ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกระบบสำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยการจัดประชุมหรือถกปัญหา (Conference or Discussion) พบว่า ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนผลการทดลองสรุปได้ว่า คะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกียรติศักดิ์ เจริญสุข (2556)[2] ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านลุ่มน้ำสงคราม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม โดย พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความรู้และเจตคติต่อการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน โดยรวมและเป็นรายด้าน เพิ่มขึ้นจากก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศและระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความรู้และเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนทุกคนให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งอาจได้รับประสบการณ์จากผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ เจริญสุข (2556)[2] ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านลุ่มน้ำสงคราม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ที่มีเพศและระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความรู้และเจตคติต่อการอบรมเกี่ยวกับผักพื้นบ้านลุ่มน้ำสงคราม ไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงศ์จันทรา ประธานสาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดร.ลำพูน เสนาวัง ตำแหน่ง สาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ ดร.ธีรพัฒน์ สุทธิประภา ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำเสนอกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปปรับใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นหรือโรงเรียนอื่น

2. ควรเสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใช้เป็นหลักสูตรกลางในการจัดฝึกอบรมกับนักเรียนและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

1.กนกกร ปราชญ์นคร. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

2.เกียรติศักดิ์ เจริญสุข. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ผักพื้นบ้านลุ่มน้ำสงคราม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2556.

3.ชูชัย สมิทธิไกร. **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2554.

4.ประเวศ วะสี. **การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.** 2536.

5.วินัย วีระวัฒนานนท์. **สิ่งแวดล้อมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2546.

6.ศักรินทร์ ชนประชา. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกระบบสำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550.

7.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2539.

8.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. **จิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.